

ARKEOLOGISK EFTERUNDERSÖKNING &
SCHAKTNINGSÖVERVAKNING VID

FÖRSVARSGÅRDEN

Växjö stad
Kronobergs län
Småland

Åsa Jönsson

SMÅLANDS MUSEUM
RAPPORT 2002:1

SVERIGES GLASMUSEUM

© 2002 Smålands museum
Tryck: AerotechTelub Information och media AB. Växjö 2002
Allmänt kartmaterial: Copyright Lantmäteriverket. Medgivande 507-98-29
Produktion och distribution:
Smålands museum, Box 102, 351 04 Växjö
Växjö 2002
ISSN 1403-2902

ARKEOLOGISK EFTERUNDERSÖKNING
& SCHAKTNINGSÖVERVAKNING VID

FÖRSVARSGÅRDEN

Växjö stad
Kronobergs län
Småland

Åsa Jönsson

**SMÅLANDS MUSEUM,
RAPPORT 2002:1**

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

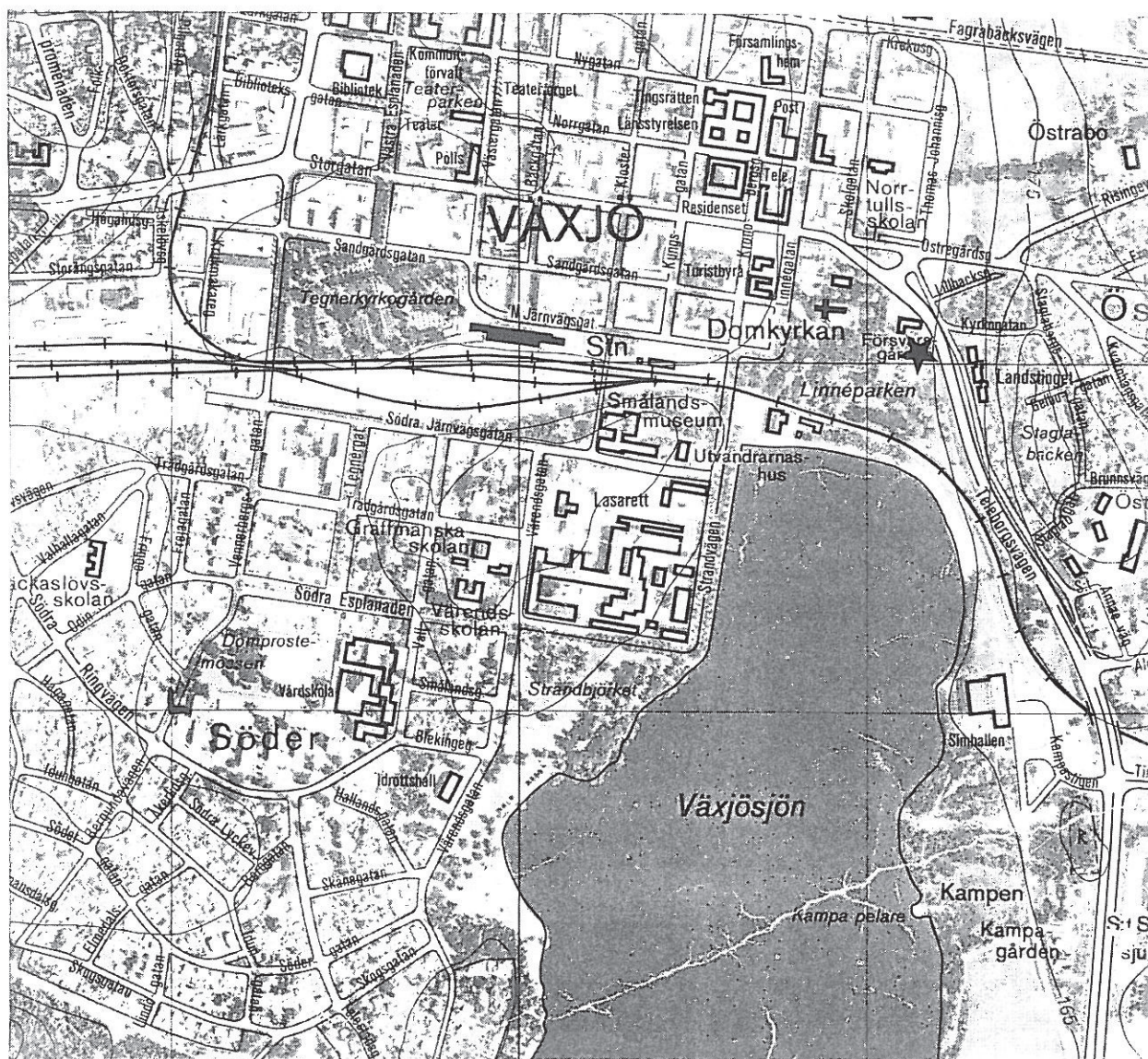
INLEDNING OCH BAKGRUND	s. 1
TOPOGRAFI	s. 2
HISTORIA OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ	s. 2-3
TIDIGARE UNDERSÖKNINGAR	s. 4
KÄLLÄGE	s. 4
TIDIGARE UNDERSÖKNINGAR I FÖRSVARSGÅRDENS NÄRHET	s. 4-5
SYFTE	s. 5
METOD	s. 5-6
RESULTAT AV FÄLTUNDERSÖKNINGARNA	s. 6
SCHAKT 1	s. 6
Anläggningar	s. 7
Kulturlager	s. 8
Fynd och dateringar	s. 9
SCHAKT 2	s. 9
Anläggningar	s. 9
Kulturlager	s. 10
Fynd och dateringar	s. 10
SCHAKT 3	s. 11
TOLKNING OCH DISKUSSION	s. 11-12
SAMMANFATTNING	s. 12
ADMINISTRATIVA UPPGIFTER	s. 12
LITTERATUR	s. 13
BILAGOR	
BILAGA A, PROFILRITNING FÖR SCHAKT 1	
BILAGA B, FYNDTABELL	
BILAGA C, PROFILRITNING FÖR SCHAKT 2	
BILAGA D, BESKRIVNING AV SCHAKT 3	
BILAGA E, METERRUTORNAS PROFIL	
BILAGA F, TABELL ÖVER KOLPROVER	

INLEDNING OCH BAKGRUND

Smålands museum har genomfört en arkeologisk efterundersökning och en schaktningsövervakning vid Försvarsgården i anslutning till fornlämning 170, Växjö stad (Fig. 1). Orsaken till undersökningarna var nedläggningen av en ledning som skall föra friskt vatten från Helgasjön till Växjösjön. Beslut om undersökningarna fattades av Länsstyrelsen (Dnr 220-5418-01 resp. 220-2203-01) och uppdragsgivare var Växjö kommun.

Bakgrunden till att den första av delundersökningarna betecknades som efterundersökning var att en stor del av det första schaktet kom att grävas utan länsstyrelsens kännedom. De arkeologiska insatserna sattes därför in i efterhand. I samband med grävningen för den resterande sträckan medverkade arkeologer vid hela schaktningen och insatsen benämndes därför som förundersökning i form av schaktningsövervakning. Fältarbetet utfördes under 9 dagar från den 17:e augusti till den 12:e september år 2001.

Figur 1 visar ett utdrag ur topografiska kartan 5E 1h Växjö. Platsen för undersökningarna är markerad med en stjärna. Skala 1:50 000.

TOPOGRAFI

Växjö är beläget på sydslutningen av det småländska höglandet. Landskapet är småkuperat med en del berg i dagen. Stadskärnan är belägen söder om en sådan bergknalle och Växjösjön, som ligger strax söder om kyrkan, gick fram till 1700-talet precis i kanten av undersökningsområdet (Geografisk deliniering över Växjö stad 1658). Ut i Växjösjön rann tidigare två bäckar varav den ena, Snickarebäcken, rann i nordväst-sydöstlig riktning från Spetsamossen. Den avgränsade det medeltida Växjö åt väster. Den andra bäcken som kallades Guldsmedsbäcken eller Pilabäcken, rann i nord-sydlig riktning från nuvarande Kungsmadsskolan och längs Linnégatan väster om Domkyrkan. Berggrunden i området utgörs främst av Smålandsgranit, vulkanit och vulkanitgnejs (SGU Ser. Ah nr 10). Jordarterna domineras av morän, men i stadens närområde finns även nord-sydligt gående rullstensåsar och fläckvisa förekomster av hälleflinta och dioriter (SGU Växjö II. Ö. 38). Växjösjöns vattenflöde hänger samman med Helgasjön och Åsnen och är därför en del av Mörrumsåns vattensystem.

HISTORIA OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ

Namnet Växjö består av orden ”väg” och ”sjö”, vilket antyder betydelsen: platsen vid sjön där vägarna möttes. Under medeltiden var det vägarna från fem härader som strålade samman, men kommunikationslederna kan vara betydligt äldre än så. I Växjös närområde finns bevarade lämningar från jägarstenåldern och fram till idag. Bland annat framkom enstaka spår av en mesolitisk aktivitetsplats i samband med arkeologiska undersökningar vid Domkyrkan år 1995 (Hansson 1995a). Runt om staden finns också fossila odlingslämningar, gravar och boplatser från olika perioder som tyder på en kontinuerlig bebyggelse i området. Mot bakgrund av antalet gravfält från yngre järnålder, var trakten kring Växjö tätt befolkat under vikingatiden. Ortnamn som Hov, vilket betyder kultplats, visar att en stark förkristen tradition fanns i stadens omedelbara närhet. Även Thiudby, folkbyn belägen på Kronobergsnäset och med en antagen funktion som tingsplats, visar Växjöområdets centrala betydelse under yngre järnålder (Hansson 1997:66).

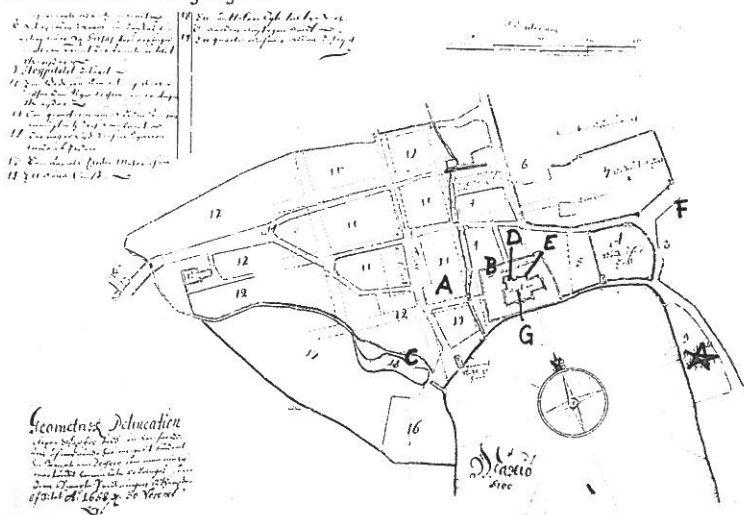
Växjös uppkomst har ofta förknippats med den tidiga marknadsplats som skall ha bildats vid vägarnas knutpunkt och föregått stadsbildningen. Några spår av en sådan marknadsplats har dock inte framkommit, trots att liknande platser på andra ställen i landet har givit ett rikt arkeologiskt material (Hansson 1997:66). Handel brukar heller inte ses som en orsak till uppkomsten av de tidigaste städerna (Andrén 1985:119ff). Istället är det kungamaktens strävan och behov av att skaffa kontrollpunkter i landskapet, som i samband med riksbildningsprocessen var en av de viktigaste orsakerna till stadsbildningar i inlandet (Andrén 1985).

Under 1000-talet byggdes en kyrka i byn Växjö. Det kan ha gjorts på initiativ av en storman, vilket kopplingen mellan kyrkan och den nära belägna runstenen tyder på. I samband med att kristnandet av Varend fortskred, etablerades ett biskopssäte under 1170-talet. En jämförelse med biskopsstaden Linköping visar att stadens centrala lokalisering ur kommunikationssynpunkt, kan ha varit orsaken till valet av Växjö som biskopssäte. År 1342 fick Växjö stadsprivilegier och före det bör platsen ses som en by med kyrka och ett antal kyrkliga institutioner. Först under 1400-talet fick handeln antagligen en viktigare funktion för staden (Hansson 1997:76f).

Den äldsta kartan över Växjö är från 1658. Av den framgår att schakt 1 som kommunen grävde, sammanfaller med läget för vad som förefaller vara strandområde eller en mindre väg (Fig. 2). Den gick mellan kyrkans och Östregårds obebyggda tomter och Växjösjöns strand, ut till vägen mot Ingelstad. Vägen synes enligt kartan från 1658 ha börjat i kyrkogårdsmuren, men enligt en yngre karta från 1697 finns en ingång i muren vid det stället. Eftersom den äldsta kartans syfte var att visa stadens nya utformning och inte att visa alla detaljer, är det dock fullt troligt att sjöns

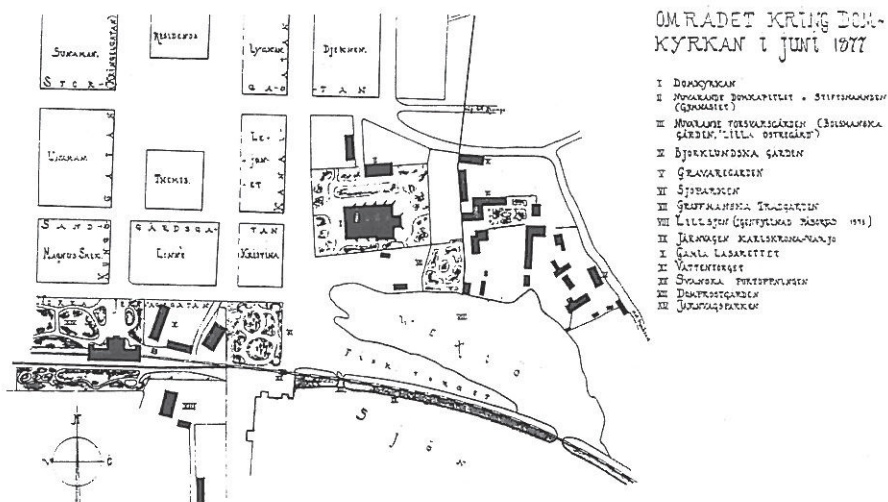

exakta strandkant och eventuella mindre öppningar i kyrkogårdsmuren inte mättes in. Det nordnordväst - sydsydöstliga schaktet bör vara beläget i gränsen mellan det sedan 1300-talet kända Hospitalet (Fig. 2) och Växjösjön och det tredje schaktet gick från Hospitalet och ut i dåvarande Växjösjön.

Figur 2 visar kartan från 1658. Bokstäverna visar närbelägna arkeologiska undersökningar som nämns i texten. A) Kv. Lejonet, B) Domkyrkans parkering, C) Järnvägsstationens parkering D och E) undersökningar vid Domkyrkans norra vägg, F) Kv. Östregård, samt G) Domkyrkan. Stjärnan visar Hospitalets tomt. Skala okänd.

Under slutet av 1700-talet byggdes Försvarsgården, som under åren kallats både Rapperska hemmet, Lilla Östregård och Boismanska gården. Först vid renoveringen av huset 1961, då gården kom att brukas av frivilligförsvaret, fick det namnet Försvarsgården (Forsberg 1975). Fortfarande på 1870-talet fanns vägen kvar mellan Försvarsgården och Björklundska gården och Försvarsgårdens gårdstomt är då bevuxen med träd (Fig. 3). Observera Växjösjöns förändrade strandlinje mellan 1658 och 1877.

Figur 3 visar området kring Domkyrkan år 1877. Efter Forsberg 1975:26). Skala okänd

TIDIGARE UNDERSÖKNINGAR

KÄLLÄGE

De uppgifter vi har om det medeltida Växjö kommer till största delen från skriftliga källor och mycket lite är känt genom arkeologiskt material. Eftersom de båda metoderna att studera det förflutna har olika styrkor och svagheter, kan de också besvara olika typer av frågor. Mycket enkelt kan man säga att det medeltida historiska källmaterialets främsta styrka är att skapa

förståelse för hur samhällets övre skikt och hur lagar, förrättningar och transaktioner fungerade. Det arkeologiska källmaterialets styrka är i stället att skapa förståelse för hur livet gestaltade sig för vanliga människor i staden och på landsbygden vid olika tidpunkter. Med andra ord kompletterar det skriftliga och det arkeologiska källmaterialet varandra.

Dessvärre blev en mycket stor del av de medeltida kulturlagren i Växjö förstörda i samband med den stora rivningsvågen under 1960- och 1970-talet. Det är därför av största vikt att ta tillvara den information som framkommer i samband med exploateringsarbeten. Det har också visat sig att informationen från en mängd små undersökningar kan knytas samman och ge värdefull kunskap om stadens utveckling (Hansson 1997). För utförligare diskussion om undersökningar och tolkningar kring Växjös historia, se Hansson 1997.

TIDIGARE UNDERSÖKNINGAR I FÖRSVARSGÅRDENS NÄRHET

Vid ett par tillfällen har det gjorts arkeologiska undersökningar i Försvarsgårdens omedelbara närhet. En av de första var undersökningen av Domkyrkan som gjordes i samband med den invändiga restaureringen år 1957 – 1958. Vid undersökningen framkom ca 900 mynt, varav ett par tyska 1000-talsmynt och 35 danska borgarkrigsmynt från 1300-talets första hälft (Gustafsson & Ullén 1970).

Det största medeltida materialet framkom vid undersökningen av Kv. Lejonet 5, år 1978 (se fig. 2). På tomten påträffades resterna av en smedja från tidigt 1600-tal, samt en 1700-talskällare med tunnvalv. Även en del keramik från 1600- och 1700-talet framkom (Åhman 1983). Det medeltida fyndmaterialet utgjordes av en kam vars typ förekommer från 1300-talet och framåt, delar av en kanna i äldre rödgods och delar av en kanna i proto-stengods (1250- till 1350-talet), delar av trebensgrytor, fat och skålar i yngre rödgods (1350- till 1700-tal), samt senmedeltida stengods (1400-tal). Frånvaron av en rapport omöjliggör alla stratigrafiska analyser av materialet, vilket hade kunnat snäva in vissa av dateringarna ytterligare (Hansson 1997).

År 1995 gjordes en större parkeringsplats väster om Gymnasiet intill Domkyrkan. I samband med den undersökningen framkom bland annat spår av en bosättning som föregått eller var samtida med det äldsta medeltida skedet i Växjö. Denna datering är viktig eftersom det är det första indiciet på vikingatida/tidigmedeltida aktiviteter i anslutning till stadsområdet, bortsett fynden av mynt från 1000-talet i Domkyrkan, samt runstenen i anslutning till Domkyrkan. Vid undersökningen påträffades även sex kistbegravningar från 1600- till 1800-tal. Av dem togs en vuxen individ och två barn upp för analys före återbegravningen. De döda hade begravts med svepning som hölls samman av nålar vid fötter och huvud. Ett av barnen hade begravts med en liten hätta av trådar eller tvinnade växtdelar, som hölls samman med en silvernål. Undersökningen visade också att kyrkogårdsmuren då hade gått en bit norr om den mur som kom att uppföras efter undersökningen (Hansson 1995a).

I samband med ombyggnaden av parkeringsplatsen öster om järnvägsstationen gjordes en mindre arkeologisk undersökning (Hansson 1995b). Marken var omrörd i största delen av området, men i ett schakt syntes Snickarbäckens fåra. Undersökningen visade att bäcken meandrat och varit 6 m bred. Vid ett senare tillfälle fylldes den ut med grus för att den ställvis sumpiga marken skulle kunna tas i anspråk.

År 1996 gjordes en undersökning inom Kv. Östregård. Där framkom lämningar dels från en förhistorisk gård, dels från den historiska gården Östregård (Hansson 1996).

Vid två tillfällen, år 1993 och 2001, har det gjorts undersökningar längs Domkyrkans norra vägg. Vid den första undersökningen framkom begravningarna för två individer. Begravningsdjupet och de dödas armställningar tyder på att begravningarna skedde innan vapenhuset byggdes på 1400-

talet och enligt Lars Redins typologi för armställningar antyds också att begravningen skedde under 1200-talet (Nordman A-M 1993). Vid den senare undersökningen framkom en stenlagd droppränna eller rännsten (Jönsson & Åhman, under tryckning). Fyndet tyder på att det stått en tidigare okänd huskonstruktion intill kyrkan eller att det vid något tillfälle funnits en väg eller gång med en rännsten där.

UNDERSÖKNINGSOMRÅDET

Det aktuella undersökningsområdet är beläget ca 100 m östsydöst om Domkyrkans sydöstra hörn och strax söder om Storgatans förlängning mot Teleborg. Växjösjön, som idag ligger ca 150 m söder om kyrkan och Försvarsgården, gick på 1600-talet ända fram till kanten av undersökningsområdet. Eftersom det medeltida stadsområdet RAÄ 170 är avgränsat med hjälp av stadskartan från 1658, hamnar undersökningsområdet strax utanför fornlämningen. Enligt en underrättelse från RAÄ och SHMM 1983:4, framgår dock att det med hänsyn till svårigheten att bedöma en stads kulturlagrubredning, åligger Länsstyrelsen att bedöma om och hur en exploatering bör genomföras i anslutning till medeltida stadsområden. Området närmast RAÄ 170 ingår således i dess fornlämningsområde, även om det i detta fallet inte har med upplevelsen av fornlämningen att göra.

Som framgår av kapitlet ”Tidigare undersökningar”, har det genomförts mycket få arkeologiska undersökningar i den medeltida stadens och Försvarsgårdens absoluta närhet. Av den anledningen är det svårt att bedöma arten och bevarandegraden av de fornlämningar som skulle kunna förekomma.

SYFTE

Syftet med de aktuella undersökningarna var att dokumentera och tolka lagren i schakten. Det bedömdes som viktigt inte enbart för att det finns ett flertal registrerade förhistoriska lämningar i omgivningen, utan även för att bättre förstå hur kyrkans, hospitalets och sjöns närområde har utnyttjats. Genom att få en uppfattning om hur djupa kulturlager som fanns och vilken karaktär de hade, var syftet att försöka förstå och tolka de aktiviteter som skett i området vid olika tidpunkter. Syftet var också att inom rimliga proportioner avgränsa eventuella anläggningar som framkom i schakten, samt att undersöka deras karaktär.

METOD

Med hjälp av grävmaskin upptogs ett ca 70 m långt schakt i en vinkel. Det första schaktet, vilket grävts av kommunen utan antikvarisk tillsyn, var 42 m långt och gick i östsydöst-västnordvästlig riktning längs en befintlig grusväg strax söder om Försvarsgårdens gräsplan (se fig. 4). Schaktets norra sida dokumenterades med foto och profilritning. För att dokumentera ena avgränsningen på den anläggning som framkom, grävdes en 3 x 2 m stor tvärprofil i plan. Detta skedde efter samråd med Länsstyrelsen.

Det andra schaktet grävdes, liksom det tredje, under antikvarisk tillsyn. Det andra av dem var 30 m långt och gick i nordnordöst - sydsydvästlig riktning längs fyllnadsvallen för Storgatan mot Teleborg (se fig. 4). Då materialet i fyllnadsvallen ställvis syntes i schaktets östra långsida, dokumenterades istället den västra. Tyvärr gick det då inte att lägga samman profilerna i de båda schakten. Även i det andra schaktet drogs ett 3 x 1,5 m brett tvärschakt för att avgränsa den tidigare nämnda anläggningens andra sida. De båda tvärschakten dokumenterades i plan med foto och i det andra av dem grävdes också två meterrutor där profilväggen ritades och

fotodokumenterades. Ett urval av schaktfynden samlades in i syfte att representera de kategorier som påträffades, samt att eventuellt kunna datera lagren.

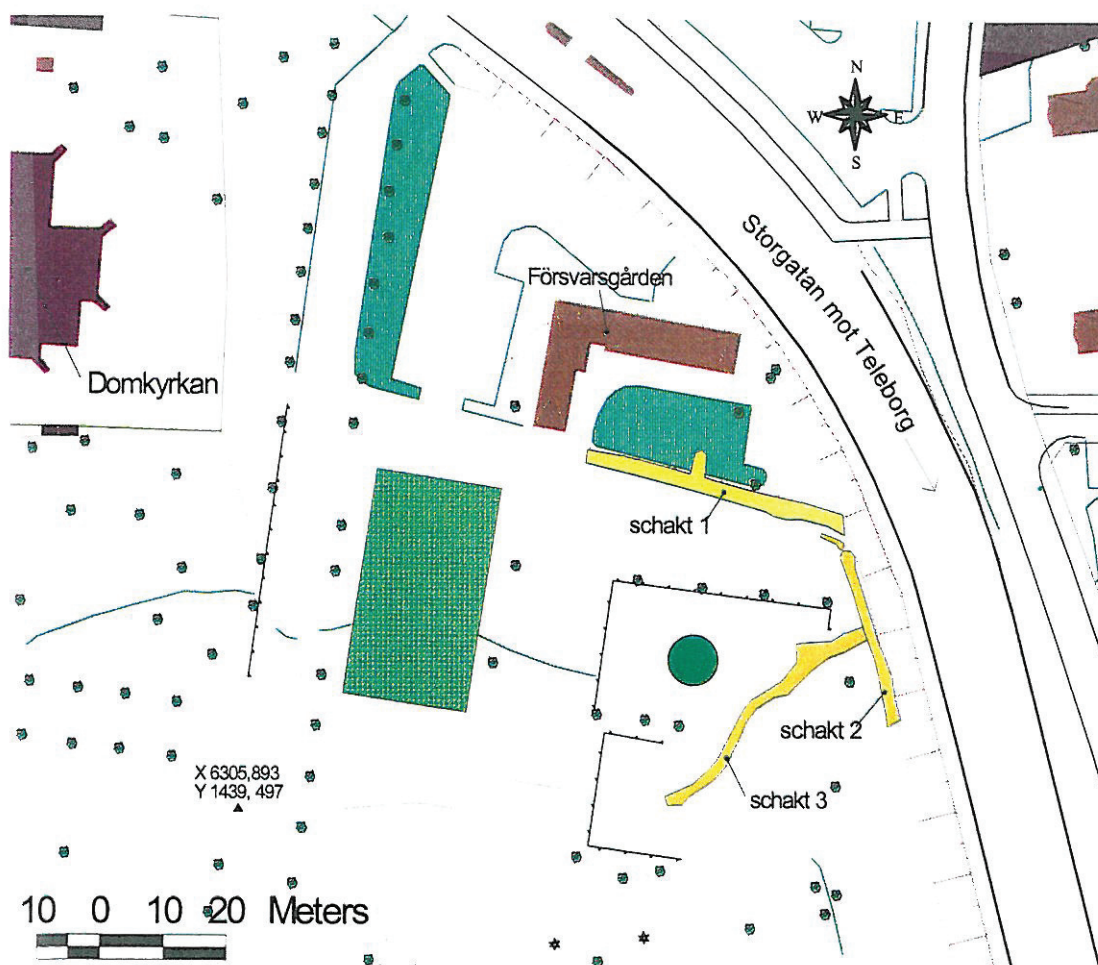
Ett tredje ledningsschakt drogs ut 42 m från mitten av det andra och det låg i nordöst-sydvästlig riktning in mot parken (se fig. 4). Då schaktet till allra största delen bedömdes ligga i den del som varit sjöbotten fram till 1800-talet, gjordes endast en enkel dokumentation. Ett par ställen av schaktet rensades upp för hand och lagerföljden beskrevs. Varken någon ritad profil eller fotodokumentation gjordes.

Kolprover insamlades från ett par utvalda lager i schaktprofilerna, för att möjliggöra de två vedartanalyser och den koldatering som var budgeterade inom ramen för undersökningen. Ett av proven kom att vedartanalyseras, men då tolkningen för den aktuella anläggningen ändrades daterades aldrig provet. Eftersom det är mycket osäkert vad en enstaka datering från ett kulturlager skulle kunna tillföra tolkningen av dess datering, som inte fyndsammansättningen kan visa valdes koldateringen bort. Vedartanalysen gjordes av Bengt Danielsson på Vedlab och inmätningen av schakten gjordes av mättekniker från Växjö kommun.

RESULTAT AV FÄLTUNDERSÖKNINGARNA

SCHAKT 1

Schaktet var 42 m långt, mellan 1,4 och 1,6 m djupt och gick i östsydöstlig - västnordvästlig riktning (Fig. 4). Mellan 0,5 och 1 m från den södra långsidans schaktkant löpte en elledning som var nedgrävd ca 0,20-0,30 m djupt och därigenom skadade de övre lagren.

Figur 4 visar de undersökta schaktens belägenhet i Linnéparken. Skala 1:1200.

Anläggningar

I den undersökta norra profilen framkom en mängd lager av varierande karaktär och med olika innehåll. Det översta lagret (1) bestod av mycket hårt packat krossmaterial som utgjorde en grusgång (Se bilaga A). Mellan 0,10 och 0,40 m från schaktets övre kant syntes en tydlig rad av lagda stenar längs hela schaktet. Raden tolkades som en stensatt väg eller gårdsbeläggning. Stenarna var mellan 0,10 och 0,30 m i diameter med en dominans kring 0,15 m. De var tydligt lagda i ljust brungult sandigt grus (Bilaga A, lager 4). Större delen av stenraden låg ca 0,20 m under schaktkanten och orsaken till den kraftigt varierande höjden tolkas som att beläggningen med tiden blivit mycket nedtrampad och sliten. På ett flertal ställen kan man se försök till att plana ut stenläggningen med grus och sand (Bilaga A, lager 2, 3 & 27). Denna utplaning bör ha gjorts under 1900-talet, då den överlagrar ett djupt schakt för en ledning i stengods (se Bilaga A, 32-34 m).

Mellan 0,10 och 0,20 m under den första stenläggningen framkom ytterligare en stenrad (se Bilaga A, 9-32 m). Den utgjordes av 0,10 till 0,50 m stora stenar och de låg i hårt packade grusiga sandlager (Bilaga A, lager 13, 18 & 25). Stenraden och de kontextuellt sammanhängande gruslagren tolkades även de som en väg- eller gårdsyta.

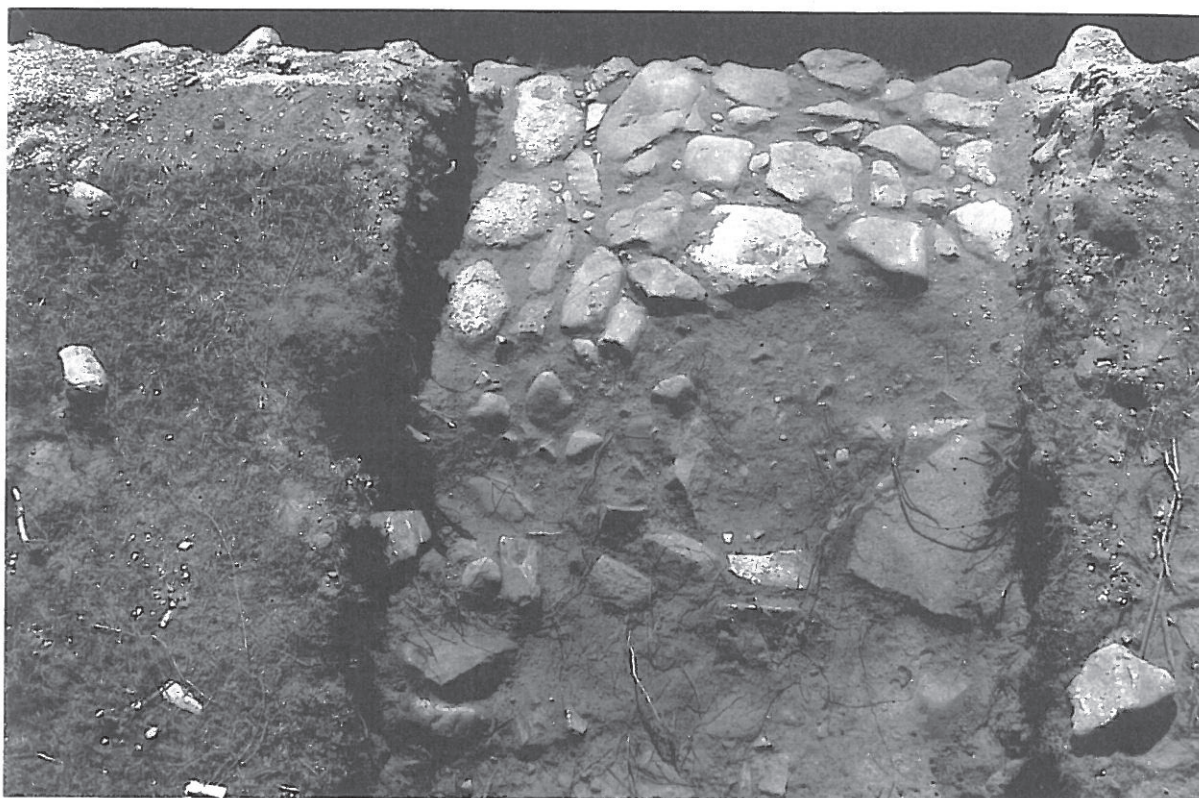
För att undersöka stenläggningarnas utbredning åt norr upptogs ett 3,5 x 1,4 m stort tvärschakt. Den övre stenläggningen avgränsades ca 1,5 m norr om schaktet. Stenarna närmast schaktkanten var liksom i profilen omkring 0,15 m stora i diameter. Längre åt norr var de dock större och mestadels omrörda (Fig. 5). Ett par större lagda stenar kan ha markerat en "vägkant", men tolkningen är osäker. Om stenläggningen istället utgjort en del av en gårdsplan, var denna dock bortgrävd under modern tid eftersom stenbeläggningen var borta och samma matjordslager fanns från grässvålen ned till den andra stenläggningen.

Figur 5 visar den övre stenläggningen i plan. Mot söder.

Det som syntes av den andra, undre, stenläggningen utgjordes av ca 0,20 m stora stenar vilka liksom i det övre lagret var väl lagda. Den undre stenläggningen hade en till synes tydlig yttre kant, vilket skulle kunna stödja teorin att det var en vägbeläggning, men det gick inte att avgöra helt säkert (Fig. 6). Om den undre beläggningen utgjorde en väg har den enligt profilen inte varit stenlagd i hela sin sträckning. En annan möjlighet är att stenmaterial från den äldre beläggningen har återanvänts till den yngre.

Figur 6 visar den undre stenläggningen mot söder.

I schaktets västra del fanns ett lager av halvförmulnat trä strax över lager 6 (se bilaga A, lager 12). Det kan vara rester av ett trägolv eller träbeläggning. Eftersom det är på samma nivå som lager 21, vilket tolkas som ett påfört stabiliserande grus och sandlager, kan träkonstruktionen dock snarare tolkas som en träspång över ett lerigt parti.

På omkring 0,50 till 0,75 m djup fanns ett lager av ljusgrått, mycket kompakt grus med intill 0,07 m stora stenar. Längst i öster vilar den undre stenraden på det lagret och det är troligt att lagret utgjort en allra första vägyta eller möjligen en utfyllnad för att ta den vattensjuka marken i mer permanent anspråk.

Kulturlager

Ett par decimeter under de bägge stenläggningarna framkom ett kulturlager av varierande mäktighet (se bilaga A, lager 6). Det utgjordes av svartbrun grusig sand med krossat tegel, bränd lera, brända och obrända djurben, djurtänder, kol, buteljglas, kritpipsskaft, huggspån, keramik och enstaka järnfragment (se bilaga B). Tegel och kolfragment förekom i hela lagret, men huvuddelen

av fynden påträffades i schaktets västra del. Lagret framstod som det första spåret av att Växjösjöns strandkant togs i kontinuerligt anspråk. Lagren under var vattenavsatt sand.

Fynd och dateringar

Keramiken utgjordes av yngre rödgods med olika typer av glasyr på insidan. Det är en keramiktyp som har använts i Sverige från 1350- till 1700-talet. Flertalet av keramikfynden utgjordes av buxskärvor, men två mynningsbitar, en bottenbit och en del av en hank framkom. Ytterligare en av skärvorna var en del av en tallrik eller ett fat med vit piplera och gul glasyr på insidan (se bilaga B).

SCHAKT 2

Anläggningar

För att undersöka stenbeläggnings avslutning åt söder banades en ca 1 x 3 m stor yta av med maskin, i anslutning till den norra delen av schakt 2 (Se fig. 4).

Figur 7 visar den framschaktade delen av stenbeläggnings södra kant. I mitten av bildens högra kant syns den stenlagda kanten, tyvärr ej helt framrensad på fotot.

I det avbanade schaktets norra kant syntes den nedgrävda elledning som också var synlig i det första schaktets södra långsida, men i övrigt var stenläggningen ostörd. Vid framrensningen av stenarna syntes en tydlig kant i stenbeläggnings södra del (Fig. 7). Kanten utgjordes av två rader med något större stenar, som var lagda långsida mot långsida. De två stenraderna var också något vinklade mot varandra så att de bildade en rännsten. Stenarna i vägbeläggnings var 0,10 till 0,20 m stora och inte sällan väl fastkilade med kortsidorna uppåt. Stenarna i kanten var istället 0,20 till 0,30 m stora.

För att undersöka lagren under stenbeläggningen grävdes två meterrutor, vars nordliga profiler dokumenterades. Från 0,3 till 0,5 m under stenbeläggingens topp framkom 2 kulturlager av olika karaktär (se bilaga E, lager 4-5). I båda lagren framkom fynd i form av tegel, rostade järnföremål och i lager 5 framkom även brända ben och tandemalj från djur, samt en del av ett kritpipsskaft (se bilaga B).

I botten av den västra meterrutan syntes en anläggning som skar den norra och västra profilväggen (A2, bilaga E). Den utgjordes av grusig sand som var vattenavsatt i tunna, ljusa och mörka strimmor. Anläggningen innehöll en mängd tegel och djurben och i botten framkom ett stycke tyg som bevarats i den fuktiga marken. Anläggningens form och det sätt som materialet avsatts på gjorde att anläggningen tolkades som ett dike. Även i den östra meterrutan framkom en anläggning i form av ett stenskott stolphål (A1, bilaga E).

Kulturlager

Det andra långschaktet som var 30 m långt och mellan 1,30 och 1,40 m djupt, hade en annan karaktär än det första. Till skillnad från det förra fanns det inga tecken på stenbeläggningar eller andra regelrätta anläggningar och många av lagren gav intryck av att vara olika generationer utfyllnadsmassor (se bilaga C). I förundersökningsschaktet fanns också betydligt fler sentida störningar i form av nedgrävningar. I schaktets norra och södra del fanns nedgrävda moderna brunnar och schaktet dokumenterades därför inte i hela sin längd.

Överst i schaktet låg ett tjockt lager med krossad sten, vilket utgjorde ett modernt utfyllnadslager. I profilens undre hälft, mellan 0,5 och 0,7 m under schaktkanten, framkom två kulturlager, 7 och 10. Det första (se bilaga C, lager 7) utgjordes av brun, porös och något fet siltig sand med 0,10 till 0,20 m stora stenar. I botten av lagret fanns fynd av vit fajans, tjockt buteljglas, brunt stengods, djurtänder och ett runt tungt järnföremål som var ca 2,3 cm i diameter.

Lager 7 överlagrade delvis lager 10, vilket utgjordes av porös gulbeige sand med ca 0,05 m stora stenar. I lagret fanns även fynd av hushållsavfall i form av brända och obrända djurben och djurtänder, yngre rödgods, stengods, svallat tegel, buteljglas och 2 delar av kritpipor. Ett av fynden utgjordes även av en bit bränd flinta. Båda lagren överlagrade ett vattenavsatt skikt med ränder av ljust gulbeige grov- och mellansand (se bilaga C, lager 5).

En tolkning är att lager 10, som innehöll mindre stenar och mer hushållsavfall än lager 7, var en form av utkastlager. Kanske dumpades en del av avfallet från Hospitalet i Växjösjöns dåvarande strandkant. Lager 7 hade en annan karaktär såtillvida att det var fyllt av större stenar, vilket gav intryck av medvetna fyllnadsmassor. Möjligen var lagret ett försök att ta i anspråk den blöta strandkanten nedanför hospitalet. Lager 7 innehöll också fynd i form av fajans, djurtänder, glas, tegel och stengods.

Fynd och dateringar

Precis som fynden i schakt 1 är det ogörligt att datera det yngre rödgodset och stengodset närmare än mellan 1350 till 1700-tal, och kritpiporna från 1600-tal och framåt. Den brända flintbiten kan, trots att den påträffades i underkanten av lager 10, vara spår av en stenåldersboplats som fanns intill stranden flera tusen år tidigare. Flinta användes också i begränsad mängd under järnåldern, men mot bakgrund av det strandnära läget och fyndet av andra mesolitiska boplatser i anslutning till Växjösjön, är det troligast att fyndet är från stenåldern. Den runda järnklumpen som påträffades i lager 7 röntgades för att man skulle kunna se om det fanns någon form av mönster under rosten. Så var dock inte fallet och tolkningen förblir oklar.

SCHAKT 3

Det tredje schaktet gick i nordväst – sydöstlig riktning mot schakt 2 och var 0,8 till 1,0 m djupt (se fig. 4). Eftersom schaktet gick ut i det som tidigare varit Växjösjön gjordes ingen närmare dokumentation, men de lager som framkom ned till ca 0,8 m djup var massor som påförts för att stabilisera marken (se bilaga D). I det lager som låg mellan ca 0,6 och 0,8 m under schaktkanten framkom fynd av enstaka tegel, glas, skifferfragment och kol.

TOLKNING OCH DISKUSSION

I alla de undersökta schakten fanns vattenavsatta sandlager som varvades med torvlager i botten. Det bekräftar kartornas bild av att Växjösjöns strandkant har legat precis i närheten av schakten. Möjligen har vattennivå vid något tillfälle har varit ännu några decimeter högre, men det går bara att avgöra exakt var med fler schakt norr om undersökningsområdet.

Den äldsta indikationen på att människor har rört sig i området kring Växjösjöns norra strand är den brända flinta som framkom i schakt 2. Fyndet är inte förvånande med tanke på dess läge, men tyvärr kan det inte ensamt bidra till några nya slutsatser. Fyndet stärker dock den bild av att området kring Växjösjön i hög grad utnyttjades under stenåldern. Den aktuella platsen mellan två vattendrag, på en flack yta söder om en bergsknalle torde ha varit ett perfekt boplatsläge under stora delar av stenåldern.

Bortsett flintfyndet finns inga indikationer på att strandkanten utnyttjats förrän tidigast under högmedeltiden. Marken närmast Växjösjön var då antagligen mycket våt och för att leda bort vattnet var det inte ovanligt att man gjorde diken. Det är därför möjligt att det dike som påträffades i meterruta 2, var en del i ett sådant system för att torka upp marken och kunna utnyttja den bättre. Den preliminära dateringen av diket är naturligtvis en postqvem-datering, eftersom de överliggande fynden dateras mellan 1350- och 1700-tal. Den sammantagna bilden av fyndmaterialet ger dock en relativt sentida bild. Trots att yngre rödgoods användes redan under 1350-talet, verkar merparten av fynden vara historiska, sannolikt 1600- till 1700-tal.

Vad användes då Växjösjöns dikade strandkant till. De äldsta fyndförande lagren innehåller en mängd olika hushållsavfall som indikerar att stranden användes som en avfallsplats. I schakt 1 finns också vissa indikationer på att det i det första skedet fanns avfallsgropar. I den västra delen av det fyndförande lager 6 var nämligen lagrets botten mycket ojämn. Det kan eventuellt indikera att man grävt avfallsgropar, men att man sedan har fyllt dem över sina breddar och att det har bildats ett avfallslager. I det andra schaktet finns inga indikationer på att marken dikats. De fyndförande lagren ger också ett lite annorlunda intryck än de i schakt 1. Både lager 7 och 10 i schakt 2 utgjordes av lös sand med inblandning av större respektive mindre stenar, som stabiliserat marken. Mot bakgrund av Hospitalets geografiska närhet är det inte omöjligt att det är avfallet just därifrån som hamnat i strandkanten.

Huvuddelen av fynden i schakt 1 ligger i lager 6 och deras sammantagna datering verkar ligga i historisk tid. Troligen tillkom lagret redan under tidigt 1600-tal, med tanke på att vägen fanns vid 1600-talets slut. Tolkningen av lager 6 är att strandkanten utnyttjades som en avfallsplats. Under slutet av 1600-talet, då det definitivt fanns någon form av väg från kyrkogården till Ingelstadsvägen, började man antagligen lägga grus och träspänger för att mer permanent stabilisera marken. Den första stenläggningen av vägen gjordes vid något tillfälle efter det och sannolikt fortsatte man att lägga om och förstärka vägen under en lång tid framöver.

Genom att bana av små ytor intill vägens kanter gick det att räkna ut den stenlagda vägens ungefärliga bredd. Den var mellan 5,8 och 6 m bred, vilket bör vara tillräckligt för att två vagnar skulle kunna mötas.

SAMMANFATTNING

Smålands museum genomförde under sommaren 2001 en mindre undersökning vid Försvargården, strax öster om Växjö centrum. Arbetet gjordes på uppdrag av Växjö kommun efter beslut av Länsstyrelsen. Undersökningen genomfördes i två etapper, den första i form av en efterundersökning av ett redan upptaget ledningsschakt, den andra i form av en schaktningsövervakning. Schakten dokumenterades och tolkades i olika grad beroende på omfattningen av recenta störningar. Undersökningen visade att Växjösjöns strandkant användes redan under stenåldern, men att det var först under historisk tid som utnyttjandet avsatte tydliga spår. Efter att delar av området dikats, användes det som avfallsplats under första hälften av 1600-talet. Inom en del av undersökningsområdet framkom även spåren av en väg, sannolikt anlagd under 1600-talets andra hälft att döma av kartmaterial som finns att tillgå.

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Smålands museums Dnr:	110-29/02 samt 110-30/02
Länsstyrelsens Dnr:	220-5418-01 resp. 220-2203-01
Landskap:	Smålands museum
Län:	Kronoberg
Socken/stad:	Växjö
Topografiskt kartblad:	5E SO
Ekonomiskt kartblad:	5E 1h Växjö
RAÄnr:	170
Koordinater:	X 6306,32 Y 1439,60
Typ av exploatering:	Ledningsdragning
Typ av undersökning:	Arkeologisk efterundersökning och schaktningsövervakning
Uppdragsgivare:	Växjö kommun
Ansvarig institution:	Smålands museum
Ansvarig för arbetet:	Åsa Jönsson
Fältarbete:	17-22/8 samt 30/8 till 4/9 2001

LITTERATUR

- Andrén, A. 1985. *Den urbana scenen. Städer och samhälle i det medeltida Danmark*. ISBN 91-40-05100-5.
- Forsberg, J. 1975. *Linnéparken*. Växjö.
- Gustafsson, E. & Ullén, M. 1970. Växjö Domkyrka. *Sveriges kyrkor. Småland band IV:I vol. 136*. Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitetsakademien. Stockholm.
- Hansson, M. 1995a. Arkeologisk förundersökning. Parkeringsplats vid Domkyrkan i Växjö. RAÄ 170. *Smålands museums rapport*.
- Hansson, M. 1995b. Arkeologisk förundersökning. Parkeringsplats öster om järnvägsstationen i Växjö, Kronobergs län. RAÄ 170. *Smålands museums rapport*.
- Hansson, M. 1997. Om biskopens stad och medeltidens landsbygd. *Gårdar, åkrar och biskopens stad. 3000 år i Kronobergs län*. Växjö.
- Jönsson, Å. & Åhman, E. Under tryckning. *Smålands museums rapportserie*.
- Lagskyddade fornlämningar från äldre stadsbildningar. Fornminneslagens tillämpning. *Underrättelse från RAÄ och SHMM 1983:4*.
- Nordman, A-M. 1993. Arkeologisk förundersökning. Växjö Domkyrka, Växjö kommun, Kronobergs län. *Jönköpings läns museums rapportserie 1993:19*.
- Åhman, E. 1983. Arkeologiska undersökningar 1973-1983. Fornlämningar och arkeologi i Kronobergs län. *Kronobergsboken 1983*. Växjö.

Ej tryckta uppgifter

Geografisk delienation över Växjö stad 1658, Lantmäteriverket i Växjö

Geografisk delienation över Växjö stad 1697

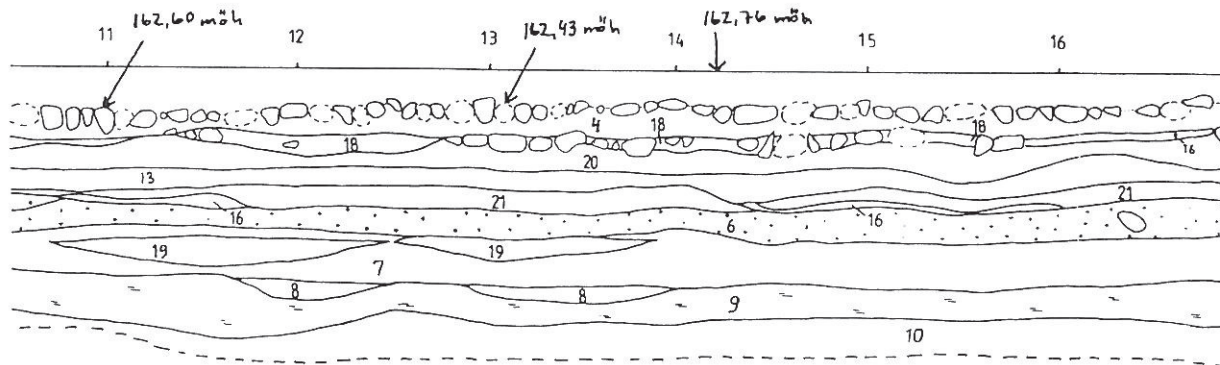
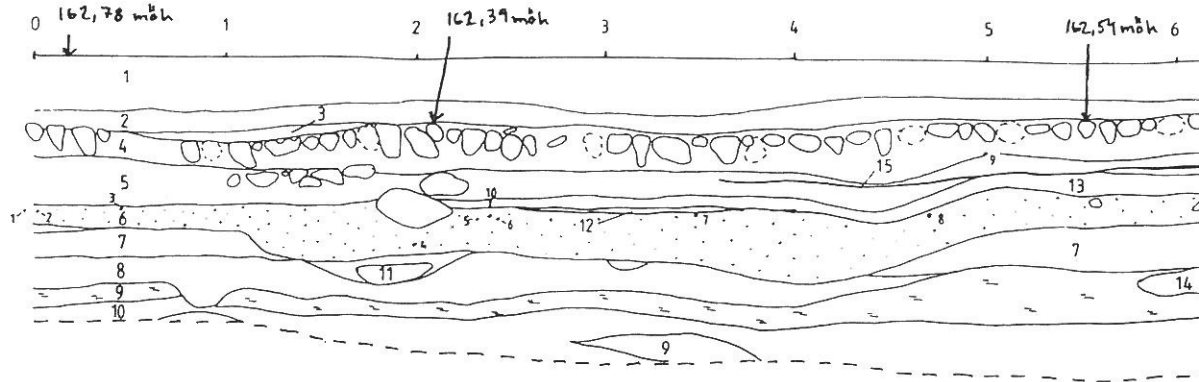
SGU Växjö II. Ö. 38.

BILAGA A (1:3), beskrivning till profilritning av schakt 1

Fyndnumren markeras i profilen av punkter till skillnad från lagernumren.

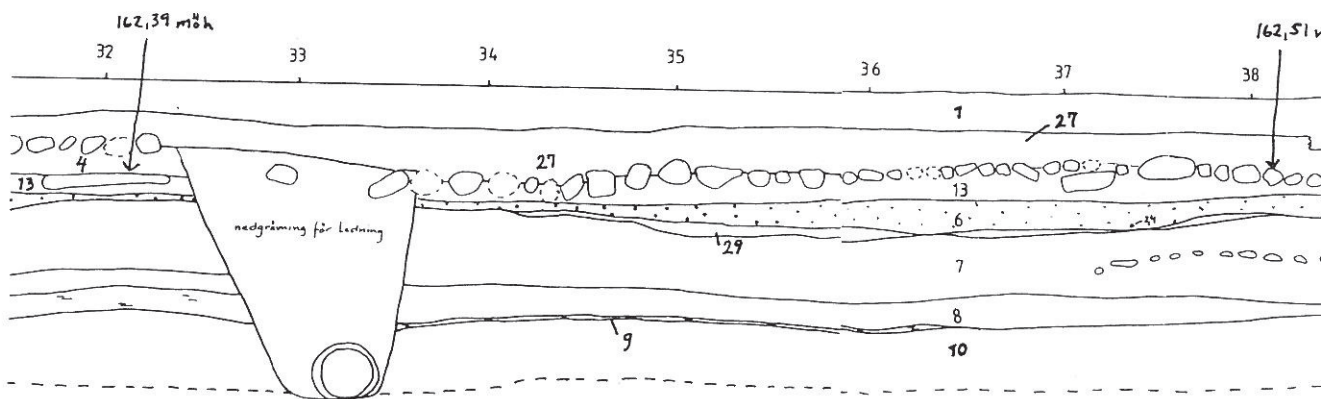
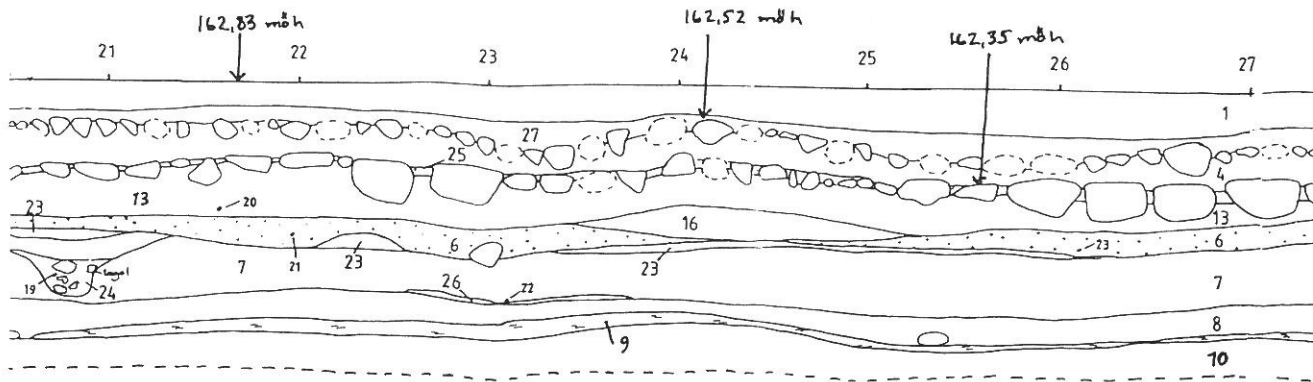
- 1) Asfalt och påfört grus. Utfyllnadsmaterial.
- 2) Brungrått kompakt lager av sand och grus. Utfyllnadsmaterial.
- 3) Ljusbrunt kompakt sandlager med mycket småsten och intill 0,05 m stora tegelflis. Utfyllnadsmaterial.
- 4) Ljust brungult sandigt grus. Utfyllnad för stenbeläggning med 0,2 till 0,3 m stora stenar.
- 5) Mörkbrun grusig sand med 0,02 till 0,05 m stora stenar. Utfyllnadsmaterial.
- 6) Svartbrun grusig sand med flis av tegel, kol, ben, glas, keramikskärvor, rostade järnföremål, bränd lera, delar av kritpipor och huggspån av trä. Tolkas som avfallslager.
- 7) Mörkt brungrå vattenavsatt sand med linser av ljusare material. Ställvis svallat tegel.
- 8) Ljusbrun vattenavsatt sand med linser av mörkare sand. Svallat tegel.
- 9) Gyttja och torv uppblandat med linser av sand, därför mycket tjockt.
- 10) Brun sand.
- 11) Se nr 9 men med sot och något kol.
- 12) Tunt lager av halvförmultnat trä.
- 13) Ljusgrått, kompakt, grusigt lager med intill 0,07 m stora stenar. Första vägyta?
- 14) Ljusgrå sand.
- 15) Rödbrun, kompakt, grusig sand i lager 5.
- 16) Område med rötter.
- 17) Vit strandsand.
- 18) Mörkbrun, sotig, grusig sand. Mycket kompakt.
- 19) Brunsvart, vattenavsatt grov- och mellansand med inslag av sot och enstaka kol.
- 20) Ljust brungult lager av sandig silt med 0,2 till 0,5 m stora stenar.
- 21) Gulbrun, grusig sand.
- 22) Sotsvart sand med mycket sot och kolflis.
- 23) Vit strandsand
- 24) Grop med tegel, sten och enstaka ben. Något sot och kol.
- 25) Bränd sand. Svartfärgat i övre delen och rödbränt i undre.
- 26) Svart lins av sotig mellansand. Kolfragment och skörbränd sten.
- 27) Mycket kompakt ljusbrun sand och småsten.
- 28) Område fyllt med tegel.

BILAGA A (2:3), profilritning av schakt 1

BILAGA A (3:3), profilritning av schakt 1

BILAGA C (1:2), beskrivning till profilritning av schakt 2

- 1) Krossad sten. Utfyllnadsmassor.
- 2) Mycket kompakt lager av siltig sand med tegelkross och något kol.
- 3) Ljust beigegra sand med tegelflis.
- 4) Recent störning.
- 5) Ljus, gulbeige vattenavsatt grov- och mellansand.
- 6) Grå, fin- och mellansand.
- 7) Brun, porös, något fet siltig sand med 0,10 till 0,20 m stora stenar. Inslag av tegel. I botten av lagret finns fajans, djurtänder, glas, rostade järnföremål och stengods. Tolkas som medveten utfyllnad av strandkant.
- 8) Lager med olika hårt bränt och krossat tegel.
- 9) Kompakt, grått lager av sand. Fyllnadsmassor.
- 10) Porös, gulbeige sand med 0,05 m stora stenar. Fynd av hushållsavfall i form av brända och obrända djurben, keramik, tegel, flinta, flinta, tänder och delar av kritpipor.
- 11) Gul, grusig och stenig sand.
- 12) Mörkbrun, fet, siltig sand. Fynd av rostade järnföremål och enstaka tegelkross.
- 13) Kompakt, gulbeige sandig silt.
- 14) Mörkbrun, något fet siltig sand. Påminner om I 2 men överlagras av den. Fynd av djurtänder.
- 15) Vit strandsand
- 16) Beige sand med svallat tegel och torvinslag.
- 17) Mörk fingrusig sand med torv och svallat tegel.
- 18) Recent utfyllnadsmassor.

Fyndnr	Material	Sakord	Nr/profilen	Fyndomständighet	Vikt/g	Status, formelement och teknik
74	Tand	Tand av tamboskap	0	Ruta 1, Anl. 2	8,4	
75	Glas	butelj- och fönsterglas	0	Ruta 1, lager 3 (störning?)	23,3	Två bruna buteljglas och ett genomskinligt fönsterglas
76	Tegel	Tegelbitar	0	Ruta 1, lager 3 (störning?)	20,9	Två bitar
77	Tegel	Tegelbitar	0	Ruta 1, lager 3	30,3	Tre bitar, en delad bit m vit piplera och glasyr
78	Glas	Glasbitar	0	Ruta 1, lager 3	4,5	Tre bitar varav två bruna buteljglas och en ofärgad
79	Järn	Järn	0	Ruta 1, lager 4	24,3	Två fastrostade stenar
80	Tegel	Tegelbitar	0	Ruta 1, lager 4	1,7	Tre bitar
81	Järn	Järnföremål	0	Ruta 1, lager 1	11,9	
82	Tegel	Tegelbitar	0	Ruta 2, lager 1	14,2	Tre bitar
83	Glas	Buteljglas	0	Ruta 2, lager 1	2,8	Tre bitar, två bruna buteljglas och ett grönt
84	Fajans	Fajansbit	0	Ruta 2, lager 1	0,2	
85	Glas	Glasbitar	0	Ruta 2, lager 3	0,6	Två bitar fönsterglas
86	Järn	Järnfragment	0	Ruta 2, lager 3	1,3	
87	Tegel	Tegelbitar	0	Ruta 2, lager 2	70,4	Tre bitar varav två har vit piplera
88	Glas	Glasbitar	0	Ruta 2, lager 2	3,5	Två gröna och en genomskinlig
89	Tegel	Tegelbit	0	Ruta 2, lager 4	9,5	
90	Järn	Spik	0	Ruta 2, lager 4	9,0	
91	Järn	Järnföremål	0	Ruta 2, lager 5	21,3	Två föremål
92	Tegel	Tegelbitar	0	Ruta 2, lager 5	45,3	12 st.
93	Krita	Delar av kritpipa/ -or	0	Ruta 2, lager 5	1,9	2 skaffdelar o 1 del av ett huvud. Ev smedvridet imryck.
94	Emalj	Tandemalj	0	Ruta 2, lager 5	0,5	2 delar. Av tamboskap
95	Ben	Ben	0	Ruta 2, lager 5	2,9	Brända benbitar, 11 st.
96	Tegel	Tegelbitar	0	Ruta 2, lager 6	15,3	3 st
97	Ben	Ben	0	Ruta 2, lager 6	0,5	
98	Tyg	Tyg	0	Ruta 1, A2		

Fyndnr	Material	Sakord	Nr/profilen	Fyndomständighet	Vikt/g	Status, fornelement och teknik
49	Tand	Tand av tamboskap	11	schakt 2, lager 14	20,1	
50	Järn	Järnföremål	12	schakt 2, lager 14	66,5	Kraftigt rostal
51	Ben	Ben	13	schakt 2, lager 10	0,1	2 st.
52	Krita	Del av kriptipa	14	schakt 2, lager 10	1,4	
53	Ben	Ben	15	schakt 2, lager 10	0,8	
54	Keramik	Skärva av kärl	16	schakt 2, lager 10	76,2	Två delar, fragm. grön dekor på insidan
55	Glas	Skärva av vilst	16	schakt 2, lager 10	1,5	
56	Ben	Ben	16	schakt 2, lager 10	8,6	
57	Tand	Tand av tamboskap	17	schakt 2, lager 10	16,4	
58	Tegel	Själkade bitar	18	schakt 2, lager 10	3,5	3 bitar, svallade?
59	Ben	Ben	19	schakt 2, lager 10	0,2	
60	Järn	Järnföremål	20	schakt 2, lager 12	82,1	
61	Glas	Glasskärva	21	schakt 2, lager 7	9,2	Tjockt, mökt glas
62	Fajans	Fajansskärvor	21	schakt 2, lager 7	8,3	5 vita skärvor
63	Fajans	Fajansskärvor	22	schakt 2, lager 7	2,3	2 vita skärvor varav en mynning
64	Stengods	Skärva	22	schakt 2, lager 7	11,8	Brun glasyr på utsidan
65	Tand	Tand av tamboskap	23	schakt 2, lager 7	33,0	
66	Fajans	Fajansskärvor	24	schakt 2, lager 7	9,5	3 st vita skärvor
67	Järn	Järnföremål	25	schakt 2, lager 4	25,6	2 st
68	Tegel	Tegelbitar	25	schakt 2, lager 4	34,0	2 st
69	Järn	Järnkula	26	schakt 2, lager 7	25,0	Rostig
70	Tegel	Tegelbitar		Ruta 1, lager 6	770,6	70 bitar
71	Tegel	Tegelbitar	0	Ruta 1, lager 5	881	
72	Tegel	Tegelbitar	0	Ruta 1, Anl. 2	370	
73	Ben	Ben	0	Ruta 1, Anl. 2	0,3	

Fyndnr	Material	Sakord	Nr/profilen	Fyndomsändighet	Vikt/g	Status, fornelement och teknik
24	Järnförenål		15	schakt 1, lager 6	159,8	Mycket rostad
25	Skiffer	5 bitar	15	schakt 1, lager 6	618,8	
26	Järnförenål		16		5,6	Mycket rostad
27	Krita	Kripipa	17	schakt 1, lager 6	2,1	Del av skaff. Linjer av streck och ringar i en ände.
28	Tegel	6 bitar	19	schakt 1, lager 24	23,1	Spjälkade bitar
29	Ben	Ben	19	schakt 1, lager 24	0,1	
30	Sten	Sintrad sten?	21	schakt 1, lager 6	14,3	Helt sammansmält bottentyta
31		UTGÅR	20			
32		UTGÅR	22			
33	Sten	Sintrad sten?	23	schakt 1, lager 6	56,3	
34	Fajans	Skärvor	24	schakt 1, lager 6	10,3	
35	Tandemalj	Tandemalj	25	schakt 1, lager 7	2,1	
36	Ben	(skall-) ben	1	schakt 2, lager 10	0,5	
37	Ben	Bränt ben	2	schakt 2, lager 10	0,7	
38	Kalkpuls	Kalkpuls	3	schakt 2, lager 14	71,9	
39	Glas	Del av glasbehållare	4	schakt 2, lager 10	24,0	Grönt glas
40	Ben	Del av ben	5	schakt 2, lager 10	7,6	
41	Ben	Del av ben	6	schakt 2, lager 10	7,7	
42	Stengods	Skärva	7	schakt 2, lager 10	3,0	Genomskinlig glasyr på båda sid.
43	Tegel	Spjälkade bitar	7	schakt 2, lager 10	14,8	3 st.
44	Flinta	Avfall	8	schakt 2, lager 10	1,0	
45	Ben	Ben	8	schakt 2, lager 10	7,2	
46	Krita	Del av kripipa	9	schakt 2, lager 10	0,6	Del av piphuvudet
47	Tand	Tand av tamboskap	10	schakt 2, lager 10	4,7	
48	Ben	Ben	10	schakt 2, lager 10	13,0	Kluvet

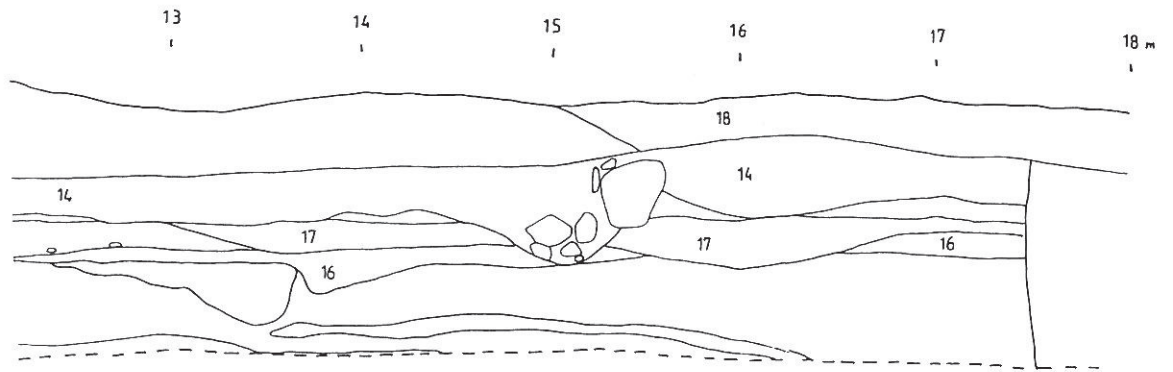
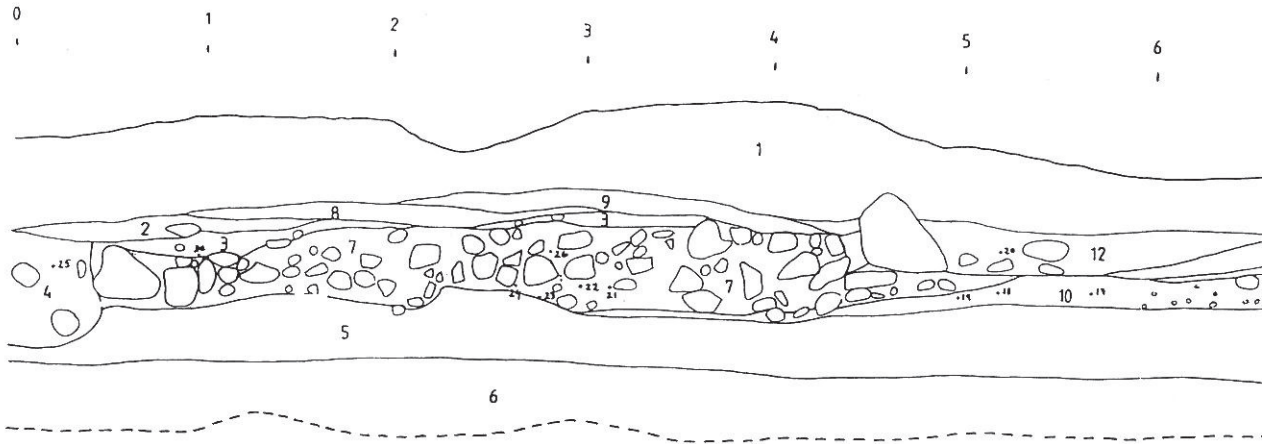
Bilaga B, fyndlista

Fyndnr	Material	Sakord	Nr/profilen	Fyndomständighet	Vikt/g	Status, formelement och teknik
1	Glas	Butejlskärva	1	schakt 1, lager 6	9,1	Del av bottenkant, "Kinneskulle"
2	Keramik	Bukskärva	2	schakt 1, lager 6	7,7	Y.rödgl. Ofärgad glasyr, Vågrig, sotig utsida.
3	Glas	Butejlskärva	3	schakt 1, lager 6	6,5	
4			4	schakt 1, lager 6		
5	Keramik	Skärva	5	schakt 1, lager 6	3,3	Y.rödgl. Vit piplera m klarglasyr in- & utsida
6	Järnföremål	Spik- eller broddhuvud	6	schakt 1, lager 6	2,5	Kraftig rostad
7	Bränd lera	4 stycken	6	schakt 1, lager 6	14,9	4 delar, ljusare utsida.
8	Bränd lera	Ett stycke	7	schakt 1, lager 6	4,4	1 del, ljusare utsida
9	Keramik	Del av hank	8	schakt 1, lager 6	9,4	Rödfergad, ställvis klar glasyr bevarad.
10	Keramik	Mynning	8	schakt 1, lager 6	12,2	Vulstig, ställvis grön glasyr.
11	Krita	Kritpipa	8	schakt 1, lager 6	0,6	Del av pipskaffet
12	Keramik	Mynning	9	schakt 1, lager 5	14,0	Y. rödgl. delv. rödfergad mynning. Gröngrul glasyr insida.
13	Krita	Kritpipa	9	schakt 1, lager 5	1,8	Del av pipskaffet
14	Krita	Kritpipa	9	schakt 1, lager 5	1,7	Del av pipskaffet
15	Keramik	Mynning	10	schakt 1, lager 6	74,8	Y.rödgl. Del av tallrik. Vit piplera m gulvit glasyr.
16	Glas	Skärva	11	schakt 1, lager 5	1,4	
17	Keramik	Mynning	12	schakt 1, lager 6	5,3	Y.rödgl. Ljus glasyr på insida.
18	Trä	Huggspån	13	schakt 1, lager 6	0,2	
19	Skal	Hasselndstskal	14	schakt 1, lager 9	0,2	Del av.
20	Tegel	Spjälkad del	15	schakt 1, lager 6	1,5	
21	Tegel	Spjälkad del	15	schakt 1, lager 6	3,0	Rost sitter fast på en sida
22	Ben	Bränt ben	15	schakt 1, lager 6	0,1	
23	Sten	Sintrade sten?	15	schakt 1, lager 6	678,1	Som bottenkolla, tät, delv. sintrade stenar i.

BILAGA C (2:2), profiliritning av schakt 2

BILAGA D, BESKRIVNING AV SCHAKT 3

Sektion A, 0-4 m (från nordöst)

0-0,6 m: Grått påfört krossgrus

0,6-0,8 m: Mörkbrun humös siltig sand med något grus. Fynd av enstaka tegel, glas, skiffer och kolfragment. Tolkades som påförda massor.

0,8-0,9 m: Vattenavsatt sand med svallat tegel i ytan.

Sektion B, 4-6 m

0-0,55 m: Grått påfört krossgrus

0,55-0,6 m: Lager av vit pålagd, kompakt sand

0,6-0,7 m: Brunt sandigt grus med inslag av småsten. Porösa påförda massor.

0,8-0,9 m: Stenblandad sand med kol och svallat tegel.

Sektion C, 6-8 m

0-0,55 m: Grått påfört krossgrus

0,55-0,6 m: Lager av vit pålagd, kompakt sand. En ledning sticker ut ur sanden.

0,6-0,7 m: Brunt sandigt grus med inslag av småsten. Porösa påförda massor.

0,8-0,9 m: Stenblandad sand med kol och svallat tegel.

Sektion D, 8-16 m

0-0,3 m: Påförda sandlager för ny promenadgång

0,3-0,55 m: Påfört stenigt grus.

0,55-0,85 m: Mörkbrun humös siltig sand med något grus. Fynd av enstaka tegel, glas, skiffer och kolfragment. Tolkades som påförda massor.

Sektion E, 16-22 m

0-0,25 m: Påförda sandlager för ny promenadgång

0,25-0,6 m: Påfört stenigt grus.

0,6-0,85 m: Mörkbrun humös siltig sand med något grus. Fynd av enstaka tegel, glas, skiffer och kolfragment. Tolkades som påförda massor.

0,85-1,0 m: Vattenavsatt sand

Sektion F, 22-40 m

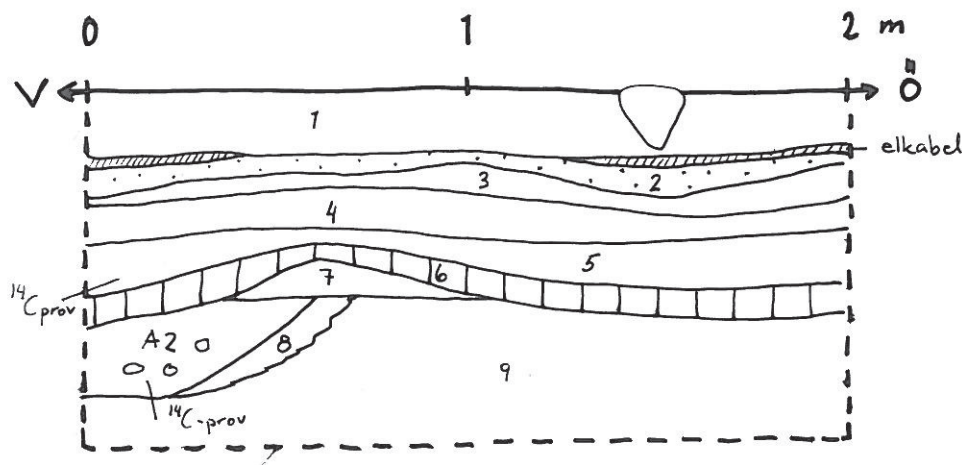
0-0,25 m: Påförda sandlager för ny promenadgång

0,25-0,6 m: Påfört stenigt grus.

0,6-0,85 m: Mörkbrun humös siltig sand med något grus. Fynd av enstaka tegel, glas, skiffer och kolfragment. Tolkades som påförda massor.

0,85-1,0 m: Vattenavsatt sand

BILAGA E

- 1) Brunt sandigt grus. Stenpackning med 0,15 till 0,20 m stora stenar. Fåtal fynd av fönsterglas, fajans och tegel.
  - 2) Orange småstensblandat grus med enstaka fynd av fönsterglas och tegel. Norr om schaktet var stenläggningen störd i samband med nedläggningen av en elkabel. Denna syntes på två ställen mellan lager 1 och 2.
  - 3) Gråbrun grusblandad sand. Fynd av ett fåtal bitar av tegel, fönster- och buteljglas. Tolkas som utfyllnadsmaterial.
  - 4) Gråbrun, småstensblandad, grusig sand. Mer porös än lager 3. Fynd av ett fåtal bitar av tegel, fönster- och buteljglas. Tolkas som kulturlager.
  - 5) Småstens- och grusigt sandlager med flammig färg från mörkbrun till gråbrun. Relativt poröst. Fynd av tegelflis, brända ben, sot, kol och halvförmultnat trä. Tolkas som kulturlager.
  - 6) Sotsvart sand. Fynd av svallat tegel och djurben. Den svarta färgen är "torvig".
  - 7) Lins av ljus sand.
  - 8) Sotsvart torvig sand.
  - 9) Beige vattenavsatt sand
- A2) I nedre delen av ruta 1 framkom en anläggning. Fyllningen utgjordes av grusig sand i tunna strimmor och ljust och mörkt material. Fynd av en mängd tegel, keramik, djurtänder, samt en bit tyg. Anläggningen tolkas som ett dike, vilket skär rutans nordvästra hörn. Kolprov.
- A1) I sen södra delen av ruta 2 framkom ett stolphål som i ytan var skott av stenar. Fyllningen utgjordes av homogen, ljust brungrå siltig sand. Kolprov.

BILAGA F, TABELL ÖVER KOLPROVER

- 1) ^{14}C -prov i lager 24, schakt 1 (se bilaga A 3:3)
- 2) ^{14}C -prov i lager 9, schakt 1 (se bilaga A 2:3)
- 3) ^{14}C -prov i lager 10, schakt 2 (se bilaga C 2:2, 8,5-9,5 m)
- 4) ^{14}C -prov i meterruta 1, lager 5 (se bilaga E)
- 5) ^{14}C -prov i meterruta 1, A2 (se bilaga E)
- 6) ^{14}C -prov i meterruta 2, A1